

מרכז אליאנס ללימודים איראניים

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 6 גיליון 7, יולי 2018

תוכן העניינים

- 3 "המנצח"
- 5 התגובות ברשתות החברתיות לתחרות הקריקטורות של הנביא מוחמד
- 9 "מאסר בעבור עצה": מעצרו של השיח' ספר אל-חואלי בידי המשטר הסעודי בראי השיח הרשתי

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון יולי של ביהייב. בראשית הגיליון נדון בתוצאות הבחירות לנשיאות בטורקיה שהסתיימו בניצחונו הלא מפתיע של ארדואן, שהשלכותיו ניכרו כבר למחרת המינוי בהחלת צווים נשיאותיים שנויים במחלוקת, כשברקע מעצר מתקשר של מנהיג כת טורקי המצטייר כניסיון המשטר להסיט את תשומת הלב הציבורית מאירועי השעה; נמשיך בהכרות מפלגת החירות ההולנדית אודות תחרות קריקטורות של הנביא מוחמד בפרלמנט, שהובילה למחאה רשתית אסלאמית רחבת היקף, כולל בקרב גורמים המזוהים כארגוני טרור, שלוותה באיומים גלויים כלפי הנוגעים בדבר; ונסיים בהתייחסות לשיח הרשתי סביב מעצרו של איש דת סעודי, השיח' ספר אל-חואלי, בעקבות ספר אלקטרוני שכתב ובו חלק עצות למשטר הסעודי על רקע התנגדותו למדיניות הפנים והחוץ שמוביל.

מערכת ביהייב יוצאת לחופשת הקיץ. נשוב וניפגש בספטמבר.

קריאה מהנה!

”המנצח”

ד”ר חי איתן כהן ינרוג’ק

מאז ניסיון ההפיכה הכושל שארע ב-15 ביולי 2016, חווה טורקיה שינויים דרמטיים במערכת הפוליטית. ההכרזה על מצב חירום מיד לאחר ניסיון ההפיכה ומשאל העם שנערך באפריל אשתקד והעניק לנשיא טורקיה רג’פ טאיפ ארדואן סמכויות נרחבות מבלי שהוחלה מערכת איזונים ובלמים מספקת, הפכו את הבחירות לנשיאות המדינה ב-24 ביוני לגורליות. בתום מערכה בחירות שבה נהנה הנשיא הטורקי משיתוף פעולה מלא עם התקשורת, הוא זכה ב-52.3% מהקולות והביס את יריביו כבר בסיבוב הראשון. זמן קצר לאחר מכן, הוחלו מספר צווים נשיאותיים שנויים במחלוקת בעלי השפעה על מרקם החיים במדינה בתחומים כתרבות, משפט, והשכלה גבוהה.

כרזה שהפיצו תומכי ארדואן בטוויטר, עם

הכיתוב ”האיש של העם הוא הנשיא של העם”

כצפוי, זכו הבחירות בטורקיה לתשומת לב ציבורית נרחבת ברשתות. תומכי ארדואן חגגו את הניצחון, תוך שימוש בסיסמאות כדוגמת: ”האיש של העם הוא הנשיא של העם” (ראו תמונה), ושיתפו תמונות ניצחון מכיכרות העיר תחת התיג ”להמשיך” (#Devam), שנתפס כתשובה לסיסמת האופוזיציה ”מספיק” (#Tamam).¹

חרף ניצחונו הצפוי של ארדואן, היו מי שקיוו באופוזיציה למהפך בעקבות הופעתו של איש מפלגת העם הרפובליקנית מוהאררם אינג’ה ותפיסתו כמנהיג שמסוגל להביס את ארדואן ולהוביל את ההמונים. לא בכדי, חלק ניכר מהגולשים שהזדהו עם האופוזיציה הטילו ספק באמינות תוצאות הבחירות והאשימו את ארדואן בזיופים, תוך שהפיצו תמונות מעצרת המיליונים שנערכה באיסטנבול ב-23 ביוני, יום לפני הבחירות, על ידי אינג’ה, במטרה להוכיח את האהדה שרוחשים לו תומכיו.² יתר על כן, היעלמותו של אינג’ה בליל הבחירות עד לצהרי יום המחרת, הולידה חרושת של תאוריות קונספירציה. לפי תסריטים שונים שהוצגו ברשתות, נחטף אינג’ה בידי אנשי ארדואן וקיבל איומים מוחשיים נגד משפחתו. בגרסה אחרת נטען כי תומכי אינג’ה, שהיו תחת איומים מאנשי ארדואן, הם שהביאו לכליאתו של אינג’ה במטרה למנוע ממנו גישה לתקשורת הטורקית.³

המהומה ברשתות הגיעה לשיאה בליל הבחירות עם פרסום הודעה קצרה מטעם אינג’ה שהודלפה לתקשורת בידי העיתונאי איסמעיל קוצ’וקקאיא, ולדברי אינג’ה נאמרה במסגרת שיחה בין חברים ולא כהודעה

לפרסום, ובה נכתב "האדם ניצח".⁴ המילה "אדם" ידועה ככינויו של ארדואן ומשמעותה מקבילה לכינוי "מְעֵנְטֶש" (Mensch). בעיני תומכי ארדואן, השימוש שעשה אינג'ה בכינוי זה מעיד על הסכמתו עם ייחוס התואר לארדואן, שהוביל ללא מעט לעג כלפי אינג'ה. תומכיו של אינג'ה, לעומת זאת, ראו בכך הוכחה נוספת להחזקתו בידי אנשי הנשיא וללחצים שהופעלו עליו להפיץ הודעות מסוג זה במטרה להזיק לתדמיתו בקרב תומכיו. כך או כך, למחרת הבחירות ערך אינג'ה מסיבת עיתונאים ובה דחה טענה זו, כמו גם בחשבון הטוויטר שלו, וקיבל עליו את תוצאות הבחירות.⁵ הצהרתו של אינג'ה לא מנעה מתומכיו להמשיך ולטעון כנגד תוצאות הבחירות. הגולשים הפיצו סרטונים מחגיגות תומכי ארדואן שבהן הם נראים יורים לאוויר עם רובי קלציניקוב ואקדחים. לדבריהם, אינג'ה נרתע מאפשרות של חילופי אש ומלחמת אזרחים ובחר לקבל את התוצאות, ובלבד שיישמר השלום בקרב העם.⁶

תחת החשדות הכבדים, החל ארדואן ב-9 ביולי לתפקד באופן רשמי כנשיא המדינה עם סמכויות נרחבות. הנאומים שנשא באותו היום בפרלמנט, ביקורו בקבר של מייסד הרפובליקה אתאטורק, והטקס המרשים שנערך לכבודו בארמונו באנקרה בליווי תזמורת ה"מחטראן" (Mehteran), הידועה בתואר "הלהקה הצבאית של האימפריה העוסמנית", בישרו על תחילת פרק חדש בהיסטוריה של טורקיה, שעשויה להפוך לריכוזית יותר מאי פעם. כבר למחרת התממשו החששות כאשר הנשיא ארדואן חתם על צווים שנויים במחלוקת, ובהם סגירה והחרמת מבני התאטרון⁷ והספרייה הלאומית,⁸ מינוי שופטים לבית המשפט המנהלי, גם ללא רקע של לימודי משפטים,⁹ מינוי רקטורים שאינם נושאים בתואר פרופסור,¹⁰ ועוד. צווים אלו נכנסו לתוקף תחת מצב החירום, שתוקפו פג מספר ימים לאחר מכן, ב-19 ביולי. בכך, מנע ארדואן אפשרות לערעורים עתידיים בהתאם לקביעת החוקה הטורקית באשר לצווים שהתקבלו בעת מצב חירום.

בעוד שגולשים רבים מחו על הצווים, הזדעזעה הרשת הטורקית מתקרית יוצאת דופן שהצליחה להסיט את תשומת לב הציבורית. מנהיג כתי דתי ושנוי במחלוקת בשם עדנן אוקטאר, המוכר בציבור הטורקי בכינוי "עדנן חוגיא" ו"חארוני יאהיא", נעצר על ידי המשטרה הטורקית במבצע שנערך בבוקר ה-11 ביולי. ביזויו של אוקטאר את דת האסלאם שבאה לידי ביטוי במיוחד בתכניותיו בטלוויזיה כשגרם לנשים לרקוד תוך כדי קריאת ציטוטים מהקוראן, כמו גם סגנון חייו המבוסס על עקרונות הפוליגמיה, עוררו עליו את זעמם של טורקים רבים. אוקטאר זכור גם כמי שזוהה במהלך שנות ה-90 עם אנטישמיות ואנטי ציונות בטורקיה, בעקבות ספרים וכתבי עת שפרסם על ישראל ויהדות, ובהם הכחיש בין היתר את השואה. לאחר הפיגועים במגדלי התאומים בניו יורק חדל מכך, בין היתר כדי לזכות בתמיכת הנוצרים האוונגליסטים לשם גיוס כספים, ועל מנת שלא להיכלל בקטגוריה של מטיף דת אסלאמי קיצוני באופן כללי.

**תמונתו של אוקטאר לצד חבר הכנסת
הישראלי, יהודה גליק הליכוד, שהופצה
בטוויטר**

בהתאם למסורת המתקיימת לאחר כל מעצר משטרתי מתוקשר בטורקיה, החלו הגולשים הטורקים לבצע "לינץ" ציבורי" כנגד העצור, על אחת כמה וכמה כשמדובר באוקטאר שסיפק סיבות לכך. לרגעים היה נדמה כי הרשת הטורקית כולה מאוחדת כנגד אוקטאר, לבד מקולות בודדים שתמכו בו וטענו שהמעצר בוצע בעקבות בקשה שהתקבלה מטעם הבריטים. טענה זו מבוססת על טענותיו של אוקטאר

לפיהן האצולה הבריטית מתנגדת לו והביאה לתכנון המעצר נגדו בשל הפעולות שהוא נוקט לדבריו לחיזוק טורקיה, העומדות בניגוד לרצונם של הבריטים להחלישה. כך או כך, ניכר כי הגולשים הטורקים שמחים לאידו של אוקטאר, שנתפס בעיניהם כמבזה האסלאם וזכויות הנשים, וחלקם אף שיתפו תמונות רבות שבהם נראים אוקטאר וסגניו בחברת בכירים ישראלים שלא היו מודעים לעברו, ובהם ראש ממשלת ישראל, שרים וחברי כנסת וכן רבנים. אלה שימשו בידי גולשים רבים עילה להאשמתו בריגול לטובת ישראל, והועלו טענות לפיהם מבקריו הישראלים העבירו לו סכומי כסף ענקיים בתמורה לשירותיו. בכך הפך אוקטאר לשק חבטות ברשת החברתית, והעיסוק בצווים הנשיאותיים השנויים במחלוקת נדחק הצידה.

הצווים החדשים וההדים שנלוו להם ברשתות החברתיות ונעלמו בהדרגה, מלמדים כי טורקיה, תחת המשטר הנשיאותי החדש של ארדואן, הולכת לקראת שינויים דרסטיים העשויים לשנות את פניה לכיוון ריכוזי ושמרני יותר. ארדואן, כאסטרטג דגול בתחומו, בחר להשתמש בשק חבטות זמני בדמות אוקטאר כדרך להסיט את סדר היום הציבורי ולהפחית מהתגובות הזועמות כנגד אותם צווים. בכך מוכיח ארדואן פעם נוספת, מיני רבות, כי אין לו מתחרה בפוליטיקה הטורקית, וממשיך לתפקד כמנצח על התזמורת שמכתיב את סדר היום הציבורי בטורקיה, וכמנצח היחיד בקלפי.

התגובות ברשתות החברתיות לתחרות הקריקטורות של הנביא מוחמד

ד"ר אריאל קוך

ב- 12 ביוני הודיעה מפלגת החירות ההולנדית, שבראשה עומד חירט וילדרס וידועה בעמדותיה נגד האסלאם והגירה מוסלמית להולנד ואירופה בכלל, כי תערוך תחרות קריקטורות של הנביא מוחמד במשרדה שבפרלמנט ההולנדי.¹¹ ההחלטה לערוך את התחרות התקבלה לאחר שניתן לכך אישור ביטחוני מידי הרשות

ההולנדית למלחמה בטרור (NCTV), שככל הנראה נשען על ההנחה כי בניין הפרלמנט הינו יעד מאובטח. עד מהרה עוררה היוזמה תגובות נזעמות וקריאות לביטולה שהופצו ברשתות החברתיות לצד איומים גלויים מצד קיצונים אסלאמיסטים לפגוע בוילדרס ובמשתתפי התחרות.

בשנים האחרונות גורמים המזוהים עם אל-קאעדה וזרם הסלפיה-ג'האדיה מהלכים אימים על אלו הפוגעים, לתפיסתם, בכבודו של הנביא המוסלמי. דוגמה בולטת לכך הייתה רציחתו של יוצר סרטים הולנדי בשם תיאו ואן-גוך בידי צעיר ממוצא מרוקאי בשם מוחמד בויארי בנובמבר 2004 באמסטרדם. הרקע לרצח הוא סרטון קצר שהפיק ואן גוך בשם "כניעה" (Submission) ובו מוצגת אישה מעורטלת כשרק רעלה לפניו, המצטטת פסוקים מהקוראן המעטרים גם את גופה, סצנה שעוררה תגובות נזעמות מצד מוסלמים רבים. בויארי דקר את ואן-גוך עשרות פעמים לעיני עוברים ושבים המומים, ונעץ בגופו עלון בן חמישה עמודים ובו הצדיק את המעשה.¹²

בשנים שלאחר מכן, בין אם כמחאה על רצח ואן-גוך והרצון לקדם דיון על האפשרות לבקר את דת האסלאם, ובין אם במטרה לתקוף את הקיצונים האסלאמיסטים, פרסמו עיתונים ומגזינים שונים באירופה קריקטורות נלעגות של הנביא מוחמד, שהזכורה שבהן היא הקריקטורה של מוחמד עם טורבן דמוי פצצה לראשו שפורסמה ב"יילנדס פוסטן" (Jyllandes-Posten) הדני בספטמבר 2005.¹³ אירועים אלה ואחרים הובילו להפגנות זעם ברחבי העולם ולפגיעה בשגרירויות מערביות בארצות האסלאם,¹⁴ ואף למתן אישור הלכתי (פתוא) להרג היוצרים, כפי שאירע עם פרסום הסרטון "התמימות של המוסלמים" (Innocence of Muslims) ב-2012 ביו-טיוב ובו הוצג הנביא בצורה נלעגת.¹⁵

במארס 2013 פרסמה שלוחת אל-קאעדה בחצי האי ערב במהדורה העשירית של מגזין הטרור האינטרנטי Inspire המופץ מטעם הארגון, רשימת אישים שהואשמו בפגיעה בכבודו של הנביא מוחמד, במטרה לעודד פגיעה בהם.¹⁶ הרשימה כללה את שמו של וילדרס לצד שמותיהם של סופרים מוסלמים כאיאן חירסי עלי וסלמאן רושדי, שגלו מארצותיהם והפכו למבקרים של האסלאם; קריקטוריסטים משבדיה ודנמרק שציירו את הנביא בצורה נלעגת במגזינים שונים; הכומר האמריקאי טרי ג'ונס ששרף את הקוראן וקרא לאחרים ברחבי העולם לעשות כמותו,¹⁷ וסטפן שרבונייה, עורך המגזין הצרפתי "שרלי הבדו" שפרסם קריקטורות של הנביא.

הקריאות נפלו על אוזניים קשובות ובינואר 2015 תקפו האחים סעיד ושריף קואשי את משרדי "שרלי הבדו". שנים עשר בני אדם נרצחו במתקפה, ובהם סטפן שרבונייה. שלוחת אל-קאעדה בחצי האי ערב לקחה

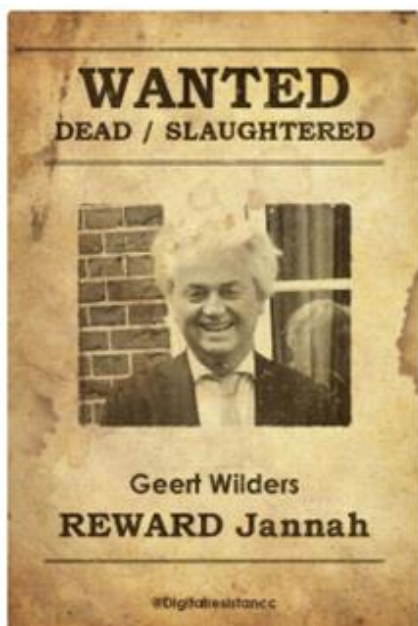
אחריות על המתקפה.¹⁸ ארבעה חודשים לאחר מכן, בגארלנד שבטקסס, שני תומכי דאע"ש פתחו באש לעבר באי תערוכת קריקטורות של הנביא מוחמד שארגנה פמלה גלר, פעילת ימין אמריקאית הנאבכת במה שהיא מגדירה כ"אסלאמיזציה של אמריקה". אדם אחד נפצע בתקיפה, בטרם נוטרלו התוקפים בידי מאבטח חמוש.¹⁹ ובנגלדש נרצחו במהלך 2015 ארבעה בלוגרים חילונים שביקרו את האסלאם הרדיקלי, פעולות שיוחסו לארגון "אנצאר אל-אסלאם בנגלה", המזוהה עם שלוחת אל-קאעדה בתת היבשת ההודית.²⁰

הכרזה שהופצה בטוויטר עם הכיתוב "אתה התחלת זאת בפרלמנט, אנו נסיים זאת בשדה הקרב"

לא מפתיעות, אם כן, התגובות התוקפניות שהתקבלו כנגד תחרות הקריקטורות שיזמה מפלגת החירות ההולנדית, אשר הופצו תחת התייג "עצרו את תחרות הקריקטורות החוטאת" (#StopBlasphemousCartoonContest). בין אלו, בלטו במיוחד תגובותיהם של גולשים פקיסטנים, שקראו לסגירת שגרירות הולנד בפקיסטן.²¹ כמו כן, פורסמה תמונה ובה נראה בחלקה העליון הפרלמנט ההולנדי ודגל הולנד, ובחלקה התחתון פרשים מוסלמים עם חרבות שלופות, לצד הכיתוב "אתה התחלת זאת בפרלמנט, אנו נסיים זאת בשדה הקרב" (ראו תמונה).²² דוגמה נוספת בפרסום שהופץ בחשבון

טוויטר בשם "בנת אל-פקיר" ובו נכתב: "ישנו קו בין חופש הביטוי ושיח שנאה'. כלבי חירט וילדרס חוצים אותו. חכו לאיזה טאנוויר קאדרי או אמיר ציימה שילמדו אתכם לקח הגון. נתראה בקרוב." ²³ אמיר ציימה, פקיסטני במוצאו, זכור כמי שתכנן לרצוח ב-20 במארס 2006 עיתונאי גרמני שפרסם קריקטורות של הנביא,²⁴ ואילו טאנוויר קאדרי, אף הוא ממוצא פקיסטני, היה זה שרצח בדקירות סכין את בן הכת האחמדית בשם אסד שאה ב-24 במארס 2016 בסקוטלנד, לאחר שהאחרון פרסם סרטונים ביו-טיוב ובהם טען כי הוא נביא.²⁵

**הכרזה ובה דמותו של וילדרס
בצירוף הכיתוב "מבוקש מת /
שחוט"**

התייחסות לתחרות התקבלה גם בחשבונות הקשורים לטאליבאן האפגני והפקיסטני. באחד הערוצים של טאליבאן פקיסטן נכתב באנגלית ובשפת האורדו כי "אם הכפירה באדם שהוא קדוש בקרב 1.25 מיליארד אנשים בעולם אינה טרור, אז לא קיים טרור בעולם הזה."²⁶ לכיתוב נלוו התיוגים "עצרו [את] הטרור מאת חירט וילדרס" (#StopTerrorismbyGeertWilders), "הנביא שלנו, הכבוד שלנו" (#ourprophetourhonour), "הטילו מצור על השגרירות ההולנדית" (#ceasedutchembassy), ו"לא למוצרים הולנדיים" (#NoToNetherlandsproducts). בערוץ טלגרם המזוהה עם טאליבאן אפגניסטן פורסמה תמונתו של וילדרס בצירוף הכיתוב "מבוקש מת / שחוט", כאשר הפרס המובטח בתמורה למעשה הוא "גן עדן" (ראו תמונה).²⁷ בערוץ נוסף המזוהה עם

טאליבאן אפגניסטן ועם אל-קאעדה, התפרסם איור של וילדרס בסרבל כתום, הזכור כתלבושת של המוצאים להורג בסרטוני דאע"ש, לצד הכיתוב: "בקרוב, בקרוב מאד. האריות של האסלאם באים אליך וילדרס הפחדן."²⁸ דברים דומים התפרסמו גם בערוץ טלגרם המזוהה עם טאליבאן אפגניסטן ואל-קאעדה ובהם נכתב: "אנו נהרוג ונסית נגד כל אלו שתוקפים את נביאנו האהוב, גם אם יהיה עלינו להקריב את טיפת דמנו האחרונה. הו, כופרים מלוכלכים, אנו נראה לכם את האש בעולם הזה."²⁹ חרף היקף התכנים המופצים מטעם גורמים פקיסטנים ואפגנים, יש להדגיש כי מדובר במחאה כלל-אסלאמית.

אירועים מהשנים האחרונות מוכיחים כי האיומים לפגוע בעורכים ובמשתתפי תחרויות קריקטורות העוסקות בדת האסלאם ובנביא מוחמד, כמו גם באמנים ובנותני חסות כמגזינים וכתבי עת, אינם מסתיימים ברטוריקה מתלהמת. הקיצונים הג'יהאדיסטים מעוניינים לנקום בשם הפגיעה בכבוד הנביא מוחמד ולזכות באהדה כלל-מוסלמית. זאת בשעה שהגורמים המאוימים, בדגש על גורמי ימין, נותרים בשלהם וממשיכים לנקוט בצעדים לעומתיים. אלה משמשים לא פעם לגיוס הון פוליטי ותשומת לב, כמו גם אישוש בדבר "הסכנה האסלאמית" למערב, כהגדרתם.

”מאסר בעבור עצה”: מעצרו של השיח' ספר אל-חואלי בידי המשטר הסעודי בראי השיח

הרשתי

ד"ר מיכאל ברק

בראשית יולי עצר המשטר הסעודי את השיח' ספר אל-חואלי, אחיו ושלושת בניו בעקבות ספר שכתב בגנות המדיניות הפרו-מערבית של הממלכה הסעודית, אשר הופץ ברשתות החברתיות. המעצר הצית גל מחאה בקרב גורמי אופוזיציה בתוך הממלכה ומחוצה לה, בעיקר מקרב האחים המוסלמים בקטר, החושף מורת רוח גוברת מפעולות דיכוי של סמלי דת שמבצע המשטר, הכוללים גם מעצרים של חכמי הלכה סעודים מובילים כאל-חואלי. במקביל, השיקו תומכי המשטר קמפיין נגדי שתכליתו הצדקת המעצר תוך פיזור איומים כי המשטר ינהג ביד קשה כלפי כל גורם חתרני בממלכה. את מעצרו של אל-חואלי יש לבחון גם על רקע גל המעצרים שמוביל מחמד בן סלמאן, יורש העצר הסעודי, מאז ספטמבר אשתקד בקרב גורמי אופוזיציה המעזים למתוח ביקורת על מדיניות בית המלוכה.

השיח' ספר אל-חואלי נודע בשנות התשעים של המאה שעברה כאחד ממנהיגי "השיחיים המעוררים" (שיח' אל-צ'ח'נה), תנועה סונית פונדמנטליסטית אקטיביסטית שקראה תיגר על מדיניותו הפרו מערבית של בית המלוכה הסעודי שבא לידי ביטוי במלחמת המפרץ הראשונה, שאז אפשר בית המלוכה לארצות הברית להנחית כוחות צבאיים על אדמת סעודיה, כחלק מהמאבק נגד שליט עיראק,

כרזה שהופצה בטוויטר ופייסבוק ובה תמונת השיח' ספר אל-חואלי, לצד הכיתוב: "המאסר הוא מחיר העצה"

צדאם חוסיין, החלטה שגובתה על ידי הממסד הדתי הוהאבי. אל חואלי ואנשי דת נוספים שלא השתייכו לממסד הדתי, התנגדו לנוכחות הכוחות הלא מוסלמים בסעודיה ולשיתוף הפעולה עם ה"כופרים" כהגדרתם, שאותו פרשו כבגידה. בשל ביקורת זאת, נשלח אל-חואלי לכלא, אך שוחרר בעקבות התחייבותו שלא ליטול חלק בפעילות אופוזיציונית. לאחרונה, שב לנגח את המשטר עם ספרו "המוסלמים והציביליזציה המערבית" (אל-מסלמון ואל-ח'יצ'ארה אל-ערביה), המכיל שורת עצות לבית המלוכה הסעודי הנוגעות למדיניות הפנים והחוץ שלו, שלתפיסתו של אל-חואלי מערערת את יציבות הכס. אלה כוללים, בין היתר, את החובה לשמור אמונים לדת האסלאם ולהתנגד לניסיונותיה של ארצות הברית לכפות על סעודיה מודל של "אסלאם מתון", ביקורת על מגמת הנורמליזציה ביחסים שבין סעודיה לישראל, בהדגישו כי הציונות

היא אויב ראשון במעלה הקודם אף לאיום האיראני, והתנגדות להזרמת כספים לשליטי ערב כדוגמת אל-סיסי, במקום לתעל אותם לטובת הצעירים במדינה הסובלים מאבטלה גואה.

דבר מעצרו של אל-חואלי התפרסם ברשתות החברתיות בעוד התקשורת הסעודית הרשמית התעלמה מכך. בשעה שרבים טענו כי אל-חואלי נעצר בשל פרסום הספר,³⁰ גולשים המקורבים לחוגי השלטון הצהירו בתחילה כי השיח' לא נעצר כלל. בהמשך, העלו טענות לפיהם הספר לא נכתב כלל בידי השיח', או לחילופין, שהפצתו של הספר בגרסה אלקטרונית ולא קשיחה איננה מהווה עילה למעצר.³¹ ניתן להבין טענות אלו על רקע כוונתם של המקורבים לשלטון להמעיט מעוצמת הביקורת שנכתבה בספר.

במקום זאת, האשימו תומכי המשטר בסעודיה ובקרב בעלות בריתה ממדינות המפרץ את אל-חואלי בחתירה תחת הסדר הקיים ובתמיכה בגורמי טרור דוגמת דאע"ש, בין השאר, בשל קריאתו למשטר להטמיע את רעיון הג'יהאד בקרב צעירים במקום לטפח את התרבות ההדוניסטית שאליה הם מתמסרים. לראייתם, אל-חואלי הטיף לאלימות ולטרור וחטא לאמת כאשר האשים את בית המלוכה הסעודי על התעלמותו ממילוי מצוות הג'יהאד, כשבפועל היה בית המלוכה מהתומכים הגדולים של הג'יהאד האפגני נגד ברית המועצות בשנות השמונים של המאה שעברה.³² הטיב לתאר זאת העיתונאי הסעודי סעוד אל-פוזאן: "כמה אימהות סעודיות איבדו את ילדם היחיד, כמה אבות איבדו את בניהם באפגניסטן, בסוריה ובמקומות אחרים, בשם הג'יהאד של הטרוריסט? אני שואל, האם אחד מבניו [של אל-חואלי] הלך לג'יהאד שלו [הטיף]? ציינו בפני אחד מבניו שהשתתף בג'יהאד השקרי שלו ואתן לכם אלף בחורים שנהרגו בשל הרצאותיו שאינן מטיבות עם אומתנו".³³ תומכי המשטר הזהירו עוד את אזרחי המדינה מפני מחשבתו הקיצונית של אל-חואלי ותיארוהו כמי שנמנה על עדת הח'וארג' - כת אסלאמית קדומה ולא סובלנית שדגלה באלימות, אחרים טענו כי מוטב שיישאר בכלא כדי שלא יחרחר ריב ומדון שיוביל למלחמת אחים.³⁴ היו אף מי שקראו להוציאו להורג כדי שישמש דוגמה בעבור כל מי שמטיף לאלימות.³⁵ ביקורות אילו ואחרות הופצו בעיקר תחת התיג "הטרוריסט אל-חואלי ובניו".³⁶

קולות האופוזיציה ברשתות, שהיו מזוהים בעיקר עם האחים המוסלמים בקטר ותימן, תבעו מהמשטר הסעודי לשחרר לאלתר את אל-חואלי. כמה מהם, כדוגמת השיח' עלי אל-קרה דאעי, חכם הלכה מקטר, כתבו כי המשטר אמור לחוש בושה בשל מעצר של אדם זקן וחולה, והעירו בסרקזם כי מחיר מתן עצות לשליט הינו כלא.³⁷ לטענתם, המשטר הסעודי רואה לנכון "לסתום פיות" לחכמי הלכה, בעוד שהממסד הדתי שומר על שתיקה בנושא, דבר שאינו יכול להבטיח את יציבות המשטר, כפי שכתב אחד הגולשים: "ייתכן שהשליט שכח או מתיימר לשכוח שהכיסא לא יישאר לעד בין אם הוא יבקש עצה ובין אם לא".³⁸ הטיב לתאר זאת העיתונאי הקטרי ג'ימאל ריאן שהעלה קריקטורה ובה נראה עורב השואל את התוכי מדוע הוא

הקריקטורה שהופצה בחשבון טוויטר של העיתונאי ג'מאל ריאן, אודות התוכי שנשאל על שום מה נאסר, והשיב: "מכיוון שאני מדבר"

נמצא במאסר, כשהאחרון משיב: "מכיוון שאני מדבר!" (ראו תמונה).³⁹ גולשים אחרים פירשו את המעצר כחלק מגל מעצרים שמוביל יורש העצר בן סלמאן, המהווה לראייתם פתיחת מלחמה כנגד סמלי הדת והחברה הסעודית בכללותה, שאזרחיה נמנים על העצורים. לדברי רבים מהם, המשך מדיניות זאת תהיה, בסופו של דבר, בעוכריו של בית המלוכה הסעודי ותוביל לנפילתו. גורמי האופוזיציה קראו למוסלמים בסעודיה לשבור את שתיקתם ולמחות נגד העריצות המחשבתית ודיכוי חופש הביטוי,⁴⁰ כפי שהזהיר גולש: "מי ששותק היום

ישלם על כך מחר בחירותו ויישלח גם הוא לבית האסורים".⁴¹ גולש מצרי המזוהה עם האחים המוסלמים, הדגיש כי המצב בסעודיה נכון גם ליתר מדינות ערב: "המשטרים הערבים מהים התיכון ועד למפרץ אינם משטרים לגיטימיים אלא משטרים כופרים המתכחשים לאסלאם. הם אינם מאפשרים לאזרחים להביע מחאה [...] אנו נמצאים כיום תחת כיבוש מלא... אין לנהוג עם הכיבוש בעצה ובסבלנות, אלא בהרג ובלחימה. אמנם, כיום אין ברשותנו כלי נשק, אך לכל הפחות ניתן לייעץ למוסלמים להיערך מבחינה מחשבתית וחומרית לסיבוב הבא נגד הכלבים הצבועים והחזירים הללו!!!"⁴²

מקרב קולות האופוזיציה, היו גם מי שבחרו להתייחס לתכני הספר ופרסמו קטעים ממנו, תוך שהצדיקו את הטענות שהועלו בו, תחת תיוגים כדוגמת "מעצרו של ספר אל-חואלי ובניו", ו"חייו של אל-חואלי בסכנה".⁴³ אחד הגולשים הדגיש את חשיבותו של עקרון הג'יהאד: "אם השיעים שולחים את בניהם להגן על אחיהם ולהילחם נגד הסונים מדוע לא עושים כן הסונים?".⁴⁴ גולש אחר הסכים עם אל-חואלי כי על המשטר לחזק את לימודי האסלאם בממלכה, ואף העיר כי מוטב שמערכת החינוך בסעודיה תלמד ממערכת החינוך שהקים ארגון דאע"ש.⁴⁵ ב-22 ביולי אף נפתח חשבון טוויטר ופייסבוק שנועד לרכז ידיעות אודות נסיבות מעצרו של אל-חואלי ומצבו הבריאותי.⁴⁶

השיח הרשתי בדבר מעצרו של השיח' ספר אל-חואלי מבטא מאבק על התודעה של אזרחי סעודיה. מחד גיסא, פועלים גורמי אופוזיציה למשטר, כמו האחים המוסלמים, לשוות לבית המלוכה תדמית של משטר דכאני הפועל נגד עקרונות האסלאם וכנגד חכמי הלכה המבקשים להגן עליהם במחיר איבוד חירותם. ומאידך גיסא, מנהל המשטר מלחמת חורמה נגד מבקריו, במטרה להסיר כל איום על הלגיטימציה של בית המלוכה, ולא פחות מכך, על הברית המסורתית שבין המשטר הסעודי לממסד הדתי הוהאבי. נוסף על כך

את פעולותיו בזירה הרשתית, המלמדים על החשיבות שמייחס המשטר לפלטפורמה זו ככלי בעיצוב דעת הקהל. השיח הרשתני חושף גם קולות של מבקרים סעודים המביעים מורת רוח ממדיניות המשטר הסעודי בזירות הפנים והחוץ.

¹ @jsarieroglu, June 24, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/jsarieroglu/status/1011016997545660417>. Last Accessed 19 July 2018.

² @KadriGursel, June 23, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/KadriGursel/status/1010546496637472769>. Last Accessed 19 July 2018.

³ "Muharrem İnce kaçırıldı mı?", Timeturk, July 2, 2018. <https://www.timeturk.com/muharrem-ince-kacirildi-mi/haber-924070>.

⁴ " Muharrem İnce'den 'Adam kazandı' açıklaması", Sözcü, June 25, 2018. <https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/muharrem-inedan-adam-kazandi-aciklamasi-2486025/>.

⁵ @vekilince, June 28, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/vekilince/status/1012416648006037504>. Last Accessed 19 July 2018.

⁶ "24 Haziran akşamından skandal görüntüler: Herkesin elinde silah var", Sol, June 28, 2018. <http://haber.sol.org.tr/turkiye/24-haziran-aksamindan-skandal-goruntuler-herkesin-elinde-silah-var-241337>.

⁷ İlk kararnameyle sanata darbe: Devlet Tiyatroları lağvedildi, Cumhuriyet, July 10, 2018. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/1022912/ilk_kararnameyle_sanata_darbe_Devlet_Tiyatrolari_lagvedildi.html.

⁸ Milli Kütüphane kaldırıldı! Ülkenin hafızası artık yok, Sözcü, July 13, 2018. <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/milli-kutuphane-kaldirildi-ulkenin-hafizasi-artik-yok/>.

⁹ Herhangi Bir 4 Yıllık Lisans Mezununa İdari Hakimlik Yolu Açıldı Kaynak: Herhangi Bir 4 Yıllık Lisans Mezununa İdari Hakimlik Yolu Açıldı, Kariyer İşlanları, July 10, 2018. <https://www.isilanlarikariyer.com/herhangi-bir-4-yillik-lisans-mezununa-idari-hakimlik-yolu-acildi-6497h.htm>.

¹⁰ Duydunuz mu? 703 Sayılı KHK ile Rektör Atamaları İçin "Profesör Olma" Şartı Kaldırıldı, Onedio, July 10, 2018. <https://onedio.com/haber/duydunuz-mu-703-sayili-khk-ile- Rektor-atamaları-icin-profesör-olma-sarti-kaldirildi-830969>.

¹¹ "Dutch anti-Islam party to hold Prophet Mohammad cartoon competition", *Reuters*, June 12, 2018. <https://www.reuters.com/article/us-netherlands-wilders-mohammed-cartoons/dutch-anti-islam-party-to-hold-prophet-mohammad-cartoon-competition-idUSKBN1J81ZN>

¹² Beatrice de-Graaf, "The Nexus Between Salafism and Jihadism in the Netherlands", *CTC Sentinel*, Vol. 3, No. 3, March 2010: 17-22. <https://ctc.usma.edu/app/uploads/2010/08/CTCSentinel-Vol3Iss3-art6.pdf>

¹³ Peter Hervik, "The Danish Muhammad Cartoon Conflict", *Current Themes in IMER Research*, Malmö University, No. 13, 2012, p. 32. <https://www.mah.se/upload/Forskningscentrum/MIM/CT/CT%2013.pdf>

¹⁴ Jytte Klausen, *The Cartoons That Shook the Word* (USA: Yale University Press, 2009)

-
- ¹⁵ "Fatwa issued against 'Innocence of Muslims' film producer", *The Telegraph*, September 18, 2012. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/lebanon/9549664/Fatwa-issued-against-Innocence-of-Muslims-film-producer.html>
- ¹⁶ Al-Qaeda in the Arabian Peninsula's al-Malahim Media, "Yes we can. A bullet a day keeps the infidels away", *Inspire*, March 2013, Issue 10, pp. 14-15. <https://azelin.files.wordpress.com/2013/03/inspire-magazine-issue-10.pdf>
- ¹⁷ Lauren Russell, "Church plans Quran-burning event", *CNN*, July 31, 2010. <http://edition.cnn.com/2010/US/07/29/florida.burn.quran.day/index.html>
- ¹⁸ Catherine E. SHOichet, "Al Qaeda branch claims Charlie Hebdo attack was years in the making", *CNN*, January 21, 2015. <https://edition.cnn.com/2015/01/14/europe/charlie-hebdo-france-attacks/index.html>
- ¹⁹ Williams J. Gorta, "Garland shooting: 'Draw Muhammad' contest host Pamela Geller wants more, similar events", *NBC News*, May 5, 2015. <https://www.nbcnews.com/news/us-news/host-draw-muhammad-contest-says-must-be-more-similar-events-n353546>
- ²⁰ "Fourth secular Bangladesh blogger hacked to death", *Al-Jazeera*, August 8, 2015. <https://www.aljazeera.com/news/2015/08/fourth-secular-bangladesh-blogger-hacked-death-150807102408712.html>
- ²¹ @Shah1Hira, July 8, 2018, twitter.com. <https://twitter.com/Shah1Hira/status/1016022323529437184>. Last accessed 18 July 2018.
- ²² @AliTayasar, July 7, 2018, twitter.com. <https://twitter.com/AliTayasar/status/1015696337482993670>. Last accessed 18 July 2018.
- ²³ @binte_faqeer, July 7, 2018, twitter.com. https://twitter.com/binte_faqeer/status/1015754732286013440. Last accessed 18 July 2018.
- ²⁴ Huge crowds at Pakistani funeral", *BBC*, May 13, 2006. http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4768615.stm
- ²⁵ Libby Brooks, "Man admits murder of Glasgow shopkeeper Asad Shah", *The Guardian*, July 7, 2016. <https://www.theguardian.com/uk-news/2016/jul/07/man-admits-murder-of-glasgow-shopkeeper-asad-shah-shawlands>
- ²⁶ @Tehrik-e Taliban Pakistan Ghazi Force (تحریک طالبان پاکستان غازی فورس), July 2018, <https://t.me/Ghaziforcelalmasjid>. Last accessed 18 July 2018: If, the blasphemy of a person who is sacred among 1.25 billion people of the world, is not a terrorism. So there is no terrorism exists in this world.
- ²⁷ @Beautifulafghan, July 7, 2018, <https://t.me/beautifulafghan>. Last accessed 16 July 2018.
- ²⁸ @DigitalResistance Telegram channel, July 6, 2018. The channel is close. There was no sharable link to this channel. Last accessed 14 July 2018.
- ²⁹ @TawheedAwākenīng 《Media》 Telegram channel, July 7, 2018. The channel is close. There was no sharable link to this channel. Last accessed 14 July 2018: Defending the honour of our Prophet in today's age is the greater Jihad. [...] And you don't need a permission from Shaykhs and callers to kill those who insult and attack the honour of our prophet. [...] We will kill and we will incite against all those who attack our beloved Prophet even if we have to sacrifice the last drop our blood. [...] O filthy Kaffirs we will show you the hell in this duniya [...] May Allah choose us in the blessed ones who take Shahadah defending the honour of our beloved Prophet. Ameen.
- ³⁰ @aljazeerachannel, July 13-14, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/aljazeerachannel/posts/10156951319184893>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³¹ @aljazeerachannel, July 14-15, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/aljazeerachannel/videos/2206704539552341>. Last accessed 25 July, 2018; @bbcarabic, July 14-15, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/bbcarabic/posts/10156826187820139>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³² @KSAsaud, July 13, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/KSAsaud/posts/127847121455504>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³³ @saudfozan1, July 12, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/saudfozan1/status/1017382133843791877>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³⁴ @s_m_alasaker, July, 12, 2018, Twitter.com. https://twitter.com/s_m_alasaker/status/1017428429447319553; Last accessed July 25, 2018; @alsaad_2030,

-
- July 14, 2018, Twitter.com. https://twitter.com/alsaad_2030/status/1018173034799226880. Last accessed 25 July, 2018.
- ³⁵ @elbilad, 14 July, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/elbilad/posts/2062438757150408>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³⁶ الارهابي_سفر_الحوالي_وابناءه#
- ³⁷ @aliqaradaghi, July 12, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/aliqaradaghi/status/1017476124136353794>. Last accessed 25 July, 2018; July 13, 2018, Youtube.com. <https://www.youtube.com/watch?v=p1pCdZOIBbQ>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³⁸ @m3takl, July 18, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/m3takl/status/1019664406735618049>. Last accessed 25 July, 2018.
- ³⁹ @jamalrayyan, July 14, 2018. <https://twitter.com/jamalrayyan/status/1018084047820505088>. Last accessed 25 July, 2018.
- ⁴⁰ 12 July, 2018, Youtube.com. <https://www.youtube.com/watch?v=LySZen3PJZc>; @ bbcarabic, July 13, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/bbcarabic/posts/10156826187820139>; July 16, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/kabbadj.hammad/posts/1821633981219180>. Last accessed 25 July, 2018.
- ⁴¹ @AbdullahElshrif.page, July 13, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/AbdullahElshrif.page/posts/1346751032125818>. Last accessed 25 July, 2018.
- ⁴² @ علي فريد, July 16, 2018, Facebook.com., https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1873507056063384&id=100002123243248. Last accessed 25 July, 2018.
- ⁴³ #اعتقال_سفر_الحوالي_وابناءه; #حياه_سفر_الحوالي_بخطر; #معتقلي_الرأي
- ⁴⁴ @ falkasim, July 12, 2018, Facebook.com. <https://www.facebook.com/falkasim/posts/2195602713830174>. Last accessed 25 July, 2018.
- ⁴⁵ @hureyaksa, 21 July, 2018, Twitter.com <https://twitter.com/hureyaksa/status/1020647889427746817>. Last accessed 25 July 2018.
- ⁴⁶ @SupportSafar, 22 July, 2018, Twitter.com. <https://twitter.com/SupportSafar>. Last accessed 25 July 2018. <https://www.facebook.com/SupportSafar/>. Last accessed 25 July, 2018.